

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION
“Kutundaika Lwitabilo ne Mulinganya”
Box 37774
10101 Lusaka, Zambia

October 2007

Twimwimuna kufuma ku JCTR mu muteende ne butemwe bwa Klistu, mupulushi wetu!

Ke Kyokya kimye kya mwaaka, Kupembelela, kyotusekelela na lusekelo lwabaya kwiiya kwa mupulushi ne mupokoloshi weetu atweeba baantu boonse ne wa biintu byyonse, abyoo Leesa byo alengele kupichila mwi aye pakuba amba byoonse bitaaneemo lubaji mu bumi ne butemwe bwa Leesa.

Tuji basangalala pakwiimutumina bikomo bya kwimutangijilako pa kusapwiila mukupembelela kwa 2007.

Tujina luketekelo namba misaabilo yakufunjishilamo yakuno kusapwilo kweetu isakunungapo buwame ku misaabilo yikwaabo yakusapwiiijilamo mu kino kimye kyapeshewa kya kupembelela. Twayukishatu naamba bino byakwiimutangijilako basakwibilumbulula buloongo kuloondela na biintu bibeena kukebewa ku yoyo mpunzha.

Pa myaaka yapita, twayiya nakuyuka naamba abino bya kuloondela pa kusapwiila bijina bukwaasho bwabaya, kechi mukusapwila mukipwilotu ne, bino ne mukusambakana kwa mu biteente, mabuumba abakitwala, mabuumba a kutaanga ne mu ma lombeelo a buunke.

Mutwe wakutalapo mu kino kimye kya kupembelela kya 2007, awo ba JCTR ye babeena kwiitako beena Klistu mu Zambia kulangulukapo ke: kwikala balaba ne kwinengezha kwiiya kwa Yesu, mupokoloshi ne mupulushi, kulapila ne kumweshwa bipangwa byawama, kwikizha michiima na mambo akuba mupokoloshi weetu ubeena kwiiya, kabiji ne kubula kwiikala na mooyo mambo Leesa (Emanwela) uji ne atweeba kimye kyoonse.

Tujina lusanchilo kwiiba Fr. Bernard Mallia, S. J, abo baji pakukokoloka kufuma ku kyaalo kya Sudan, kabiji babeena kwiingila mukukwashako ba JCTR mukunengezha bino bya kuloondela pa kusapwiila. Lusanchiilo lukwaabo luye ku bansongwalume babeena kufuunda kwiikala bapatili pa sukulu mukatampe wa St. Dominic’s Major Seminary, abo betukwashile mu ntuntulwilo.

Tukekala baantu batemwa biingi inge twaumvwa kwi anweba na byomwatanamo mu bino byakulondela pa kusapwiila. Milangwe yeenu ku bino byakulondela yiketukwasha kuwamisha bikwaabo bikaloondelapo/ Inge mwakebesha bino byakulondela pa kusapwiila, mwakonsha kwitutumina nangwa kwituyukisha pa: jctr@jesuits.org.zm, nangwa infojctr@jesuits.org.zm.

Atweeba kuno ku JCTR twimutumina mapeesho ne lusekelo mu kino kimye kyakupembelela. Muji mu malombelo etu, kabiji ne atweeba twalomba milombelo yenu. Lwitabilo lweetu lutundaike mulinganya!

Nasanta, ne Muteende wa Klistu,

Mubukishinka,

Simson mwale
Coordinator
JCTR Church’s Social Teaching Project.

Bitango Bitanshi: Isaya 2: 1-5
Bittango Byabubiji: Bena Loma 13: 11-14
Maambo Aawama: Mateyo: 24: 37-44

TWAYAYI TULABE NE KWIKALA BENENGEZHA

Kimye kyakupembela ke ntendekelo ya mwaaka wa kulomba kwa kisemi kya bena Klistu, kipwilo. Mwaaka yeense waimana pa kishina kya kulumbulula lwitabilo lwetu mwi Klistu. Na onkao mambo, atweeba muno mu Zambia tutendeka na kwinengezha mukusakisha kukatampe kutambwila Klistu, awo ubeena kwiya pakachi keetu. Twiikala basakisha pakatampe mambo twayuka biji Klistu kwi atweeba. Aye ke mupulushi ne mupokoloshi walayilwe wa baantu boonse ne byoonse byawaama bya leenga Leesa kupichila mwi aye kufuma ku ntendekelo mukukeba kuba amba atweeba boonse tutolemo lubaji mu bumi ne butemwe bwa Leesa. Bino bu muuntu bwetu, abo mwi abo bwiine bwapelelela, kechi bwakonsha abo bwiine kukeba akya kyawama ne kukaana byoonse byatama ne. Mo mujishiinda jimo mo twaakonsha kufuma ku butemwe ne buwame bwa kwa Leesa, kabiji ne kushala bakankalwa kuyuka Leesa ne kwabana mu bumi ne butemwe bwaanji. Naangwa byoonkabyo, Leesa kechi wituleka na bu muuntu ne kyaalo kyeetu ne, abyo byoalengele na butemwe byakila ne kukeba amba bikale mu butemwe bwaanji kimye kyoonse. Akino twikiyuka amba ke kyakine muno mu Zambia.

Kupembelela kyakine kusekelela, kupichila mu kulomba akwa kusakisha kotukeba kutambwilamo bufumu bwa Klistu pakachi keetu ne mu buumi bweetu bwa mooba onse. Naanchi bufumu bwa Klistu kyo kika? Ke mulinganya, buwame ne butemwe bwa Leesa abo bukeba kushiinda kwijimukila koonse, bubi boonse ne lupato loonse alo lukebe konauna ne kwiipaya bu muuntu bweetu ne byoonse bya waama. Na mambo ka muno mu Zambia atweeba kytusakishila kutambwila bufumu bwa Klistu? Ke na mambo akuba tubeena kukeba kishiinka, jishiinda, kyeeya ne ngovu yakwitukwasha mukumona kuuba amba kechi twabweela panyuma ne mu bulwi mukachi kami ne bujimbijimbi mu ngikeelo yeetu, kukana kiji kyoonse kibeena kwitufumya mukulumbuluka kwa muuntu yeense ne bisemi, kukana kwiyanjisha ne mingiilo yoonse ya lupato ne bonaushi abyo bitonauna atweeba ne ngikeelo yeetu.

Ke naonkao mambo ngauzhi Isaya witubula “Iyayi, twayayi kumutumba wa Leesa... aketufundishe mashiinda anji pakuba amba tweende mujiishiinda janji... twayayi tweende mu kyeeya”. Kabiji ne Paulo naye witubula: “Twayayi tuleeke biintu byoonse byotwatemwa kuuba mu mfiinshi; twayayi tuseende bilwiilo ne kumweeka mu kyeeya”. Byakulwiilako Paulo byo abeena kwaambapo ke mashiinda motwakonshesha kulwiila mu kulamwiina byoonse biwamisha bumi, byoonse bishiika baantu mukuuba amba boonse beekale baneema pa muuntu pa muuntu ne mubisemi. Kyo kyaleengela Isaya kulota mu bukishinka bwakine amba “bakabuunda mapoko abo ke makasu ne mafumo abo ke bikwakwa”. Akino kitendeka inge twatendeka kushiinda kifo mwi atweeba beene ne kutendeka kuuba byoonse byotwakonsha mu kubuka misaango yoonse ya maabano, kulwanana ne kubukla kwesekana kwatama mu mazubo etu ne mu biteente byeetu, pakachi ka baantu boonse, mu miingilo ya Leesa, mu bisho bya kisemwa, mu byaambo bya kyaalo ne mubibese bya bukomo bya mukyaalo kyeetu kyotwatemweshwa kya Zambia. Nanyi musaango wa bilwiilo bibeena kukebewa mukuuba amba tushiinde mu bunu bulwi? Paulo witubula “lekai kilwiilo kyeenu kikale nkaambo Yesu Klistu...”. Kilwiilo kya Klistu ke ngovu ya mupashi wa Leesa, mupashi wa butemwe ne maana, aye upaana buumi, awo ye aishile na kwitulwila atweeba boonse pa muuntu pa muuntu ne pa bisemi, amba etufundishe mashiinda anji pakuba amba tweendemo.

Kyo kyaleengela Leesa kutwajijilapo na kwaamba kwi atweeba boonse mu michiima yetu pa muuntu pa muuntu ne noobe kisemi, kupichila mu bimweeka mu bumi bweetu ne kupichila mu buwame bwa byaleengwa ako kotwanungankana. Bino kukilapo, waambila kupichila mwi Yesu Klistu mwananji umo yeatemweshwa, awo waseendele bu muuntu bweetu bwakooka pakuba ebuleenge ke bupya mukwiipana kwaanji mwiine mubutemwe kwiatweeba noobe kya bupe. Ajino jo jishiinda joetukoseshelamo na ngovu yaanji mwiine, Mupashi Wazhiila. Wituleenga atweeba kukonsha kulwa mu kukanya bubi ne kusakisha kuuba akya kyawaama mu bibese byoonse bya bumi. Akino tuba inge twaleka kwiikela atweeba beene noobe aye, ne kutendeka kwikelako bakweetu ne na bakweetu byoonka byo tufunda kufuma kwi aye, kikatakata mukimweesho kyaanji mwiine, mukwiipanaatweeba beene mukwiingijila baloongo beetu banabalume ne banabakazhi (Yowano 13: 15). Abino byobyafwainwa kwikala bumi bwa baantu bakwa Leesa, kwisamba kubula kupwa kwa kukasuluka mu butemwe, ako kwitushinjika kimye kyoonse kutwajijila kukeba kwibwezha ne kwiinunga jikwaabo, mulinganya ne muteende, mu bisemi byeetu noobe baantu, kabiji ne kupichila mu kino, ne kwiinunga ne na Leesa wa nkaambo yeetu Yesu Klistu.

Isaya wabula baantu ba Leesa kupembela ne kusakisha kwiiya kwa mupulushi wa layilwe. Mu kimye kya kupembela, twineengezha atweeba beene kusekelela akya kimye mu buumi byeetu kyasemekelwe mupulushi, kwiikala kya kiine Leesa pakachi keetu mukupichila mukwiikala muuntu noobe atweeba. Waishile pakuba amba bufumu bwa Leesa bwiikale pakachi keetu mwi aye ne kuopichila mwi aye, kabijhi ne kupichila mukusapwiila mambo aawama a lupulukilo mu byaambo ne byubilo byaanji. Na mambo akino, bamukaine ne kumwiipaya pa mambo aatweeba bamo twasalulwile kwikala ku bufumu bwa satana ne lufu. Bino Yesu washinjile bubi ne lufu, kwijila pa mitwe ne kwiyanjisha, kupichila mukusanguka mu bafu mukuba amba ne atweeba kikekale byonkabyo. Kyo kyaleengela atweeba bena Klistu mu Zambia kukonsha kulwiisha mazhiika kanwa, akyo kyakonsha kukwasha mukuwamisha kwa niingijilo, kutundaika kwesekana kwa babalume ne babakazhi, ne kupwiisha buyaanji.

Mu mambo aawama, Yesu witumweshwa ku kimye ngikeelo yeetu ne kyaalo kyoonse kyo bikapwa. Witubula kutwajijila kulaba ne kulwa mukushiinda akwa kusaka kwatama mwi atweeba ne bisemi byeetu, abwa bujimbijimbi bukebesha kwitufumya kusakisha buwame bwa bakweetu kupichila mu kwingila mingilo ya mutende ne mulinganya, kubuka ne kwibwezha, kukeba buwame bwa muuntu yeense. "Kwajinga kwijimuna, kechi kwafwiile muuntu ne". Akino kyalumbulula amba kikwasha kumvwina ku mafunde a baantu. Mukifulo kya kukeba buwame bwa baantu boonse, atweeba twatwajijila na kukeba buwame bweetu atweeba beene. Twatwajijila na kunyantaula, kusalulula ne kujimukila baantu bakweetu kupichila mukwiibangata munema waabo.

Akino kimye kya kupembelela, atweeba muno mu zambia twafwainwa kwipana mukuba byubilo byawaama ku baantu bakweetu, mu bisemi byeetu, mu biteente byeetu, mu binkalankulo mweetu, mu mingilo yeetu ne kusala kweetu kwa biintu mu ngikeelo yeetu.

Twafwainwa kulomba amba twiikale bakosa pakuba amba tukonshe kutolamo lubaji buloongo mu aja jishiinda amo motwaakonsha kubukilwa kwi Klistu ku aya misaango yatama pakuba amba tukamutambulwile na lusekelo aye witusemenwe mukuba amba twinunge naanji mu bufumu bwaanji bwa muteende ne mulinganya, kutendeka katataka. Mu byaambo bya nimbi, tusakukonsha kutendeka kipya-kipya kwiimuna mukishiinka ne kwaamba amba "muteende ekale pe anweba" inge twakonsha kwibula umo ne mukwaabo mubukishiinka "nkebesha buwame boobe".

MEPUZHO AKULANGULUKAPO NE KUSHILANENA MU BITEENTE BYEETU

- Bufumu bwa Klistu buji byeepi, kabiji mambo ka kyotusakusakishila kutambwila bufumu bwa Klistu muno mu Zambia?
- Nanyi musaango wa bilwiilo byotubeena kukeba pakuba amba tushiinde mu bulwi bwakukanya bubi bwakwijimukila pakachi keetu?
- Yesu witukwasha byeepi pakuba amba tutwajijile na kulwa mukushiinda biintu pakachi keetu abyo bitukanya kutundaika muteende ne mulinganya wakine mu byaambo bya kyaalo, bunoonshi ne kisemwa muno mu Zambia?

KIMWEESHO

Lekai pekale muuntu umo usakuyanishanga bakwaabo (bana). Mukwaabo muuntu eye na mambo akuba waumvwa kujila kwa boba bobabena kuyanishwa. Waiya na kwibapokolola. Baantu basangalale na lusekelo pa kupokololwa kwaabo, kabiji baantu boonse mukisemi basangalale.

MALOMBELO A BOONSE

- Nkaambo, twalomba mupashi wa butemwe ne maana pakuba pa muuntu pa muuntu ne boonse pamo, tweende mu kyeeya kya muteende ne mulinganya. Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lweetu.
- Nkaambo, twalomba kuba amba mushiinkule meeso etu pakuba amba tumone buneme bwakutambulwila bufumu bwitupokolola mukaleya ka bubi. Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lweetu.
- Nkaambo, twalomba naamba mwitukwashe kukeba buwame bwa bakweetu kupichila mukuba miingilo ya mulinganya ne muteende mu bisemi byeetu mu Zambia, Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lweetu.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

Bitango Bitanshi: Isaya 11: 1-10
Bitango Byabubiji: Bena Loma 15: 4-9
Maambo Aawama: Mateyo 3:1-12

LAPILAI NE KUPANGA BIPANGWA BYAWAMA PAKUBA MUTAMBULE YESU MUPULUSHI

Lulombelo lwa kushinkula lwa leelo lubeena kwitwita kufumya abya biintu byoonse bitukingijila kubula kutambula Klistu na lusekelo. Aluno ke lwito kufuma kwi Yowano Mubatishi kwi atweeba tubeene kukungya bumi bweetu ne bwa bisemi byeetu mijishiinda jimo nangwa jikwaabo mu biselebwa byatama. Twakonsha kwiipuxha ano mepuzho abiji: Jitaanshi, nanchi kwiiya kwa Yesu kokwa ka? Ne jabubiji, nanchi biintu ka mu bumi bweetu ne mu bisemi byeetu byotwafainwa kufumya inge twasakishatu kutambwila Klistu? Mukumbu wajipuzho jitaanshi ke wakuba amba: Yesu waiya pakuba amba mupashi wanji wa maana akonshe kukosesha maana etu pakuba amba tukonshe kumvwa ne kuyukisha bulunda byeetu na bukishinka ne mulinganya. Wiiya na kwitukosesha mukutwajijilapo na kwiingila naanji pakuba amba tuleenge biselebwa bya mubumi byeetu, mu bisemi byeetu ne mpunzha yoonse kutendeka kusapuka kipya-kipya. Panyuma yakupwiisha leendo lweetu lwa pano pa ntaanda, bumi bweetu bwapimpulwa bukekala pamo mu lukumo lwaanji, mu bumi bwaanji bwapwijijila, kasa etutambwila mu bufumu bwaanji. “Mwaana wakishale wakishinka kechi wikalatu na kwijizhanya ne, wimana kuya na kujima”.

Nanchi akino kyo kimye atweeba beena Zambia kyotwafwainwa kukusa kunwa ya mulinganya ne muteende mu biseemi byeetu, mu biteente byeetu ne mu kyaalo kyoonse pakuba amba tukonshe kupanga bipangwa byavula abo bufumu bwakishinka bwakwa Klistu bubeena kukeba. Nanchi ubeena kukebelaka amba tupange bipangwa byawaama? Maambo aye iye witupa bumi, kabiji ne kubuno bumi wanungako nkunwa yawwwama yotukeba pakuba amba bumi byeetu ne bwa ntaanda yoonse bukome buloongo. Akino kyo kimye kikabulako nzala ne kilaka, kabiji kechi kukekala muuntu wakokelela ne, bino poso kuyulwa na biintu byawaama ne kwiiya an kusaangalala noobe maama weetu Maliya, maama wa nkaambo yeetu Yesu Klistu byo asangalele mu lwiimbo lwaanji lwakusaanta kimye nkunwa ya mwaana a Leesa yakushilwe mwi aye (Luka 1:46-55). Nkunwa ya mulinganya ne muteende, kwilekela mambo ne kwipwanya pamo, kusa ne butemwe, abyo Leesa byo abyaala mu mushiji wawama aw buumi bweetu, kabiji yotutekezha na masulwiila etu, tukoonshe katataka kutendeka kujijila. Bipangwa byaayo ke kimweesho kya luketekelo lweetu lwakuba amba inge byoonse byaleengwa bipya mwi Klistu Yesu ne mingilo yetu yoonse beinowa.

Pano twayai kujipuzho ja bubiji: nanyi biintu mu bumi byeetu byotwakonsha kufumyamo inge twasakishatu kutambwila Klistu pakachi keetu? Inge twasakishatu kifikixha buloongo kukeba kwa Klistu mu buumi bweetu, twafwainwa kufumya abya biintu byoonse byaleengwa na maana abu muuntu, abyo byapuasana na kukeba kwa Leesa mukwituleenga. Twafwainwa kuleka kwiingijisha mawi aji noobe, obewa ne amiwa kwiambishatu kana kumanda”. Mu bwipi, kimye kyavula tukankalwa kulumbulula bumuntu bweetu na mambo akuuba amba maana a bumuntu bweetu buunke bwao apelelele, ke pakuba kimye kyonse tukebewa mupashi wakwa Klistu kwitukwasha. Kya kine, twafwainwa kuyuka buloongo byakuba pakuba amba tukonshe kuyuka byoonse bibeena kubwezha panshi buwame bweetu boonse.

Akino kiketukwasha kutaana mashiinda akutendekelamo kukungya abya biintu byatama byaleeta lukatazho kwi atweeba ne baloongo beetu. Twafwainwa kwibikingya mu biintu byawaama ku muuntu yeense. Akini kyakonsha kumweeka byeepi? Isaya witupa mukumbu mukutena mesiasa amba: “pe eye mupashi wa Leesa ukekala, mupashi wa maana ne wa kujimuka, wa bulume ne wa kuyukisha, wa kupingula ne wakuchina Leesa”. Yesu Klistu, jiwi ne mwaana a Leesa waalukile ke muuntu ne kwikala pakachi keetu pakuba amba mukusenda bu muuntu bweetu, tukonshe kwabana mu maana anji, awo etumweshwa jishiinda ne kwitukosesha pakuba amba tufike kukulumbuluka kweetu kupichila mwi aye.

Nanchi kishiinka kya milanguluko yeetu, biintu byotusala pa muuntu pa muuntu ne bwikalo bweetu, mu bisemi byeetu ne mu biteente byeetu tusakwibiyuka byeepi? Twakonshatu kuyuka buloongo inge twakonsha kupusanya kobibeeena kufuma, ku mupashi wa Klistu, inyi ku mupashi watama. Tuyuka byeepi amba tubedena kutangijilwa na mupashi wa Klistu? Tuyuka inge byubilo byeetu ne milanguluko yeetu yayikala noobe yakwa Yesu Klistu. Tuyuka inge twakeba akya kyawaama, kechi kwi atweebatu ne, bino ku muuntu yeense. Twafwainwa kutaako muchima ku boba bakajilwa,aba bayaanda na mambo alupusano lwatama luji pakachi ka wamulume ne wamukazhi, aba babula kajo, kasa kajo kavula kakujisha baantu boonse mu Zambia mo kaji, aba bakiji banyike bino babula lufunjisho ne mingilo yakwibakwasha mu bimi bwaabo.

Twayai twikale bakishiinka ne kutala na kushinshika pa biintu byamwekana katataka mu Zambia. Twafwainwa kuyukishatu buloongo atweeba boonse biitongola mupashi watama: kupichila mu mupashi wa kwitemwa ami mwine mukukeba byaami buunketu, kupichila mukwilundumika ne kusula bakweetu, ne mashiinda onse akukeba kwionkesha ami mwiine, awo alengele ne mazhikakanwa kubula kupwa mu bwikalo bweetu. Ke mukwikalatu benengezha kwitambwila etweeba beene na beene, byoonka byakeba Leesa, noobe kisemi kimo kya Leesa, motwakonshatu kwikala benengezha kutambula Klistu pakachi keetu. Akino kyakonsha kwitukwasha kutendeka kwikala mwayiila kulumbuluka kweetu noobe baantu bakwatankana pamo mu muteende, kuloondela kimwesho kya Isaya akyo kibeena kumweesha kubukwa kwa maabano onse ne kutamisha kwa mweela pakachi ketu ne mumpunzha yeetu. Twaitwa kuchiba mambo mukishinka ne mubololoke byoonka bitumweesha Leesa.

Ke naonkao mambo Paulo keetubula kubula kutaya luketekelo ne kubula kubwela panyuma mukumona kuba amba bumi bwetu pa muuntu pa muuntu ne bwa bisemi byoonse bwaikala bwalumbuluka ne kizhila. Betukosesha kuuba amba akino kechi kyakonshewatune, bino kyaswishwa. Maambo ka, kabiji byepi? Maambo Leesa wetu uji pambaji yeetu kimye kyoonse, kabiji kimye kyoonse winengezha kwitukwasha. Witukwasha kikatakata mu mashiinda asatu: kitaanishi, kulondela kimwesho kyaanji kya kwilekaleko mambo, kyabubiji, kabiji kyakila kuwama, noobe aye tutendeka kumvwanananga noobe batemwe, kechi noobe balwanyani ne; kyabusatu, amba twikepeshe ne kwikala bakwingijila bakweetu noobe aye, byoonka byoamweshese kimye kyoaovwele mauu abatumwa baanji. Auno ke mwiingilo wakila mukwikepesha mukukebatu kwiingijila bakweetu.

Mu mambo aawama a leelo, Mateyo witubula amba mu lubatizho, pataanishi betubatizha na meema awo etutokesha kufuma ku milanguluko yeetu yatama pa bakweetu. Aluno ke lubatizho lwitushinkula kutambula Klistu ne baantu bakweetu. Lubatizho lwa meema lwitusha patooka pakuba amba tutambule lubatizho lwa mne mujilo, alo lubatizho Yesu Klistu mwiine loapichilemo pa musalabo kimye kyo etufwijile kasa tukiji bandengamaambo. Aluno ke lubatizho lwa suntulwa, lubatizho lwitukosesha mu kya bupe kya mupashi wa Klistu. Lwitulengela kutwajijila kweenda mujishiinda jaanji pakuba amba inge byoonse byaikala ke bipya, tukakonshe kwikala naanji mu lukumo, mu bufumu bwaanji bwa muteende ne butemwe, mulinganya ne bukishinka. Amena.

MEPUZHO AKULANGULUKAPO NE KUSHILANENA MU BITEENTE

- Kika kyakonsha kwitukwasha pa muuntu pa muuntu ne mu biteente byeetu kuyuka kishiinka kya milaanguluko yetu ne biintu byo tusala pa muuntu pa muuntu ne mubwikalo bweetu?
- Kika kituleengela kutaya luketekelo mu bumi byeetu, noobe pa muuntu pa muuntu kabiji ne noobe kisemi?
- Nanchi ngovu ya lubatizho yilumbuluka byeepi mu bumi byeetu leelo?

KISELA

Ikalai na muuntu umo usakumweeshanga byuubilo byatama mukisemi, byuubilo bya kushetwa ne kubuka kuta muchima ku biintu. Juba jimo, akasambakane mwiina Klistu walumbuluka, awo ukamukwasha kumona butame bwa bumi bwaanji ne kukeba kutendeka kwikala muuntu wakuketekela mukisemi. Auno muuntu waapimpula byuubilo byaanji ne kubweela ku kisemi kyaanji ne kutendeka kwiikala muuntu wabukwasho ku baantu bakwaabo.

MALOMBELO A BOONSE

- Nkaambo, twalomba mupashi wakuyuka kishiinka pakuba amba tukonshe kusala buloongo biintu bya kulondela pa muuntu pa muuntu ne mu kisemi. Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lwetu.
- Nkaambo, twalomba kuchinchika ne kubula kutaya luketekelo nangwa twapita mu byakatazha. Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lweetu.
- Nkaambo, twalomba kwitutangijila mukufikizha milaye yeetu yotwalayile pa lubatizho. Nkaambo mwitumvwe/ Twapopwela mumvwe lulombelo lweetu.

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

Bitango Bitanshi: Isaya 35:1– 6, 10
Bitango Byabubiji: Bena Roma 5: 7-10
Mambo Awama: Mateo 11: 2- 11

PEMBELELAI, MUPULUSHI WETU UBENA KWIYA

Mukino kimye kya Advent Kipwilo kyazhila kibena kwitwita amba tulombe pakuba tu sangalele kwiya kwa mupulushi wetu Yesu Kristu mu butemwe, ne kusanta. Ateba nobe bena Zambia kechi twakonsha ine, kana twalanguluka bulongo pabino bintu: bintu ka bibena kwitupulushako Kristu? Kabiji mamboka kyo abena kwitu pulwishila? Kristu waishile na kwitulubula ku buzha bwa nshiji ne kulufu pakuba twikale bakasuluka, ne kukonsha kuleta bukomo ne lusekelo mu bumi bwetu. Abye byo bintu byo tukeba kwikala nabyo na bana ne balongo betu. Mosesa pakuleta lulayan'gano lwakwa Lesa kubena Isalela wibepwizhe kusalapo kimo pa lufu nangwa bumi (Mpitulukilo 30:19). Kuswa lulayan'gano ne Lesa kyalumbununa kusalapo bumi ne kuketekela Lesa mwine wa bumi. Kukana lulayan'gano ne Lesa kyalumbununa kukana bumi nangwa kwiketekela atweba bene. Nga atweba tusa kusalapo ka? Naketekela bonse tusakwasuka bya asukile bena Isalela ne kuswa kuketekela Lesa ne lulayan'gano lwanji. Twafwainwa kuswa byonka bino kufuma panshi ya michima yetu kechi kwambatu pakanwa ine. Twi ipuzhe ano mepuzho: twayuka bulongo makatazho otukeba kupokololwako mubisemi, bitente, nangwa mu Kyalo anyi ine? Twayuka amba luketekelo, kusanta, ne butemwe bwa lulayan'gano mwi Yesu biletwa buwame mubumi bwetu anyi ine?

Pakuba amba twasuke bulongo jipuzho jo twaji kwipuzha pakutendeka twayai tutajishe pabibena kumwekana mukyalo kyete kya Zambia apa bino twasuke ne jipuzho jaji kulondelapo. Ngauzhi Esaya wabijikilenga mbila pa mambo a kwiya kwa mupulushi. Wa awile bika mwesha Yesu kubana ba bwanga bakwa Yowano mubatishi panyuma ya kumwipuzha amba kanchi yobe twaji kupembelelanga anyi kubena kwiya ungi? Esaya ubene kwitu tundaika amba kange tubwele panyuma ine, nangwa kukoka namambo a makatazho ine. Kwenda pache pache kyawamapo kukila kwimana. Nangwa tutanwe mumakatazho avula bingi kupichila mu ngovu ya Lesa tusa kukonsha kunyamuka ne kutwajijilapo kwenda. Lesa ukeba patanshi tuswe bubi bwetu bo twatamisha kwi atweba bene ne kubakwetu kupichila mun'gambilo, mumilangwe, mukuba bya tama, ne mukukana kuba byawama. Twafwainwa kumona ne kuswa mukachi ketu bintu byatama bilengela bubi mumichima yetu, ne mubwikalo bwetu na bisemi, balongo, bitente, kusukulu, kumingilo, mu busulu, ne mubyonse.

Mu Masalamo 120:1 muji jipuzho amba nanchi bukwasho bwami bufuma pi? Javula tweseka kukeba mashinda akufuminamo mu makatazho o twiletelela ateba bene ne bakwetu. Tweseka kulenta lumvwan'gano na balongo ne bakwetu mino javula tukankalwa. Twafwainwa kwamba nobe byo balemba mu Masalamo amba *bukwasho bwetu bufuma kwi Lesa walengele julu ne ntanda!* Esaya ubena kwitubula amba Mesiya, aye Kristu witupa bukwasho bwa kufuma mu makatazho a bubi bwetu. Witukwashako kumona bimwesho bimweshwa amba Kristu ye Mupulushi wetu. Kabiji kechi ukankalwa kufumya mu buyanji aba bonse bakatekela mwi aye ine. Onkao mambo twakosha kwikala Bantu ba kasuluka ne kwikala nobe Bantu ba lubulwa mubisemi ne mubitente.

Twayai tutale pabimwesho ne kumona mashinda o byakonsha kwitukwashishamo. Lesa witukwasha kumona ne kumvwa makatazho ne buyanji bwa bakwetu. Aye ukwasha menso etu kulaba ne kumona mu bukishinka kikatakata mu bimye byo twabula kwikala bwikalo bwa wama. Mukuba bibye ulengela atweba kwenda mukukasuluka mu jishinda janji ja mutende, mulin'ganya, ne bololoke. Akye kileta bukomo kwi atwebe bene ne mu kyalo kyetu kya Zambia. Ukasulula ne milaka yetu pakuba twambe kwakubula moyo kimye kyonse inge twamona bya mazhika kanwa. Ne atweba panyuma ya kutambula bukwasho kwi Lesa twafwainwa kukwashako bakwetu kikatakata bainetu bajilwa makusu pamitwe kumasukulu, kimingilo, ne kubipatela. Kristu upimpula ne milangwe yetu pa Bantu baji nobe bipuluka, benyi, ne boba baji na kikola kya muzezempuya mukwibambilako ne kwibakwasha. Kristu kechi witupatu ngovu ya kukwasha bana ba nshiwa, bituzhi, neabela kikola kya muzezempuya ine,

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

witukwasha ne atweba bene kipimpula milangwe ne bwikalo bwetu bulenga kikola kya muzezempuya kuvujilako.

Kyakine, abye byo bimwesho bya ngovu yalaile Kristu kupana ku bonse ba muketekela. Inge twatendeka kwingila na ngovu pa bino bimwesho, bufumu bwakwa Kristu popo bukakonsha kwiya pano panshi. Awe mwingilo watendeka kala kabiji waleta ne buwame mwi atwebe ne mukyalo kyetu. Nga atweba tusa kubapokika panyuma ya kumona mingilo yawama yakungovu ya Lesa mukachi ketu? Tusa kumutambwila Yesu ne kutwajjikapo kwingila na lusekelo pamo ne aye anyi ine? Aye mwine witubujile amba kafwko kyo twakonsha kuba kwakubula aye ine. Mino mwi aye twakonsha ne kutuntulula mitumba ya lufyengo ne buyanji. Lufyengo ne buyanji byo bintu byo tuba ku bakwetu Bantu ne kubilengwa bya mukyalo kyetu.

Tusa kukonsha byepi kwingila mwingilo wakuleta bufumu bwakwa Kristu muji, mulinganya nemutende? Kimye kimo tumvwa bingi moyo pakumona mwingilo byo wabaya. Munkalata yakwa Paulo kubena Roma, betu bula byo twafwainwa kwingila mumenso anteka pakuba tubule kwi tuntula nekuleka kuya kulutwe. Bimye bimo tuzhingila pakumona kuba amba buwame kechi bubena kwiya bukinji ne, nangwa inge mwingilo kechi ubena kwenda kweseka namutanchi wetu ne. Mumenso anteka tukonsha kuyuka jishinda jakupembelelamo saka twingijila bukomo bwa mumapunzha etu ne kyalo kyetu kya Zambia. Twafwainwa kutekanya kikatakata byo tubena kwingijila ne kupembela kwikala na Buku wa Muzhilo yakyalo kyetu yawama.

Twafwainwa kumona buneme bwa kupwisha bikonkoji nekubula lumvwangana mu bitente byetu mambo bikankesha bukomo. Twakonsha byepi kuleta lumvwangano pakachi ketu? Patanshi, twafwainwa kunemeka bakwetu nobe balundanetu kechi nobe balwanyi ine. Akye kyakonsha kwitukwasha kwingijila pamo nabakwetu nekuleta buwame kubantu bonse. Kanatu twaikala na michima yatekanya inge ine kechi twa konsha kuleta mulinganya ne mutende ine. Twafwainwa kwitundaika ne kwikosesha saka twabika luketekelo lwetu mwi Kristu mambo aye ye wapezhezhe ngove ya mfinshi, kabiji witukwasha kupichila mu kwitubula mana ne kupezha mitembo yetu.

Kyakine aje jo jinshinda jo twakosha kupembelelamo kwiya kwa mupulushi wetu saka tufumya buyanji, lufyengo, ne makatazho mu bumi bwetu. Inge twauba bino, tukakonsha kusangalela kwiya kwa Kristu mu butemwe, mukusanta, ne mulusekelo lwa kine.

MEPUZHO A KULANGULAPO NE KUSHILANG'ANA MU BITENTE BYETU

- Kristu ubena kwitupulusha kubintu ka? Kabiji mambo ka kyo abena kwitupulwishila?
- Mosesa waipwizhe bena Isalela kusalapo kimo pa lufu nangwa bumi. Bimwesho ka bitubula amba twasala bumi mu bisemi byetu, mubitente, ne mukyalo kyetu?
- Bufumu bwa Kristu buji na lufunjisho ku ba ntangi ba mukyalo kyetu anyi ine? Lufunjisho ka kabiji lupimpu ka lolwakonsha kuleta?

KISELA

Kwikale muyanji umo wasenda kipe kya nema sana. Kwikale ne Bantutu babena kwiendela. Bemane, bovwe, ne kujisha mulanda. Mulanda a tendeke kwenda mukukasuluka ne lusekelo lukatape.

MALOMBELO A BONSE

- Nkambo, witufunjishe kuyuka bintu byo witupulushako pakuba ne atweba tukwashe bakwetu bayuke kupuluka kwakine kine twalomba!
- Nkambo, utangijile bitente byetu mukusala mashinda awama a kuletelamo bukomo ne bumi twalomba!
- Tulombe pakuba twikale bimwesho bya bufumu bwa mwiulu, twikale bimwekesho bya butemwe, mutende, mulin'ganya, ne lusekelo twalomba!

Bitango Bitanshi: Esaya 7: 10-14

Bitango Byabubiji: Bena Roma 1: 1-7

Mambo Awama: Mateo 1: 18-25

KANGE MUMVWE MOYO INE, LESA UJI NE ATWEBA

Papita milungu icheche mukino kimye kya kupembela lo mambo a Lesa etuvulwile buneme bwa kufuma mumakatazho mubwikalo bwetu muno mu Zambia. Twakonsha kwipekanya bulongo ne mubukishinka pakuba tumutambwile Kristu aye mupulushi wetu. Mu uno mulungu wapelako babena kwituvululako bintu bine byotwafwainwa kuba panyuma ya kuyuka. Twitale ne kwikenkenta mukachi ka michima yetu kabiji twaluluke ne kulapila bintu bileta kubula kumvan'gana na bakwetu. Bubi bulengela atweba kupata Lesa ne atweba bene. Inge twalapila pamuntu pamuntu popo tusa kukakonsha kumona buneme bwa Kristu mambo aye ye ubuka ne kuleta mutende mu kyalo kyetu. Twakaonsha kupembela kwiya kwa mupulushi wetu na michima ya lusekelo ne butemwe. Nangwa byonka byo, panyuma ya kwingila na ngovu javula tutana kuba amba bintu kechi bibena kwenda bulongo sana ine, kabiji twesekwa na milangwe ya kukeba kuleka ponkapotu.

Tutendeka ne kutaya lwitabilo lwetu panyuma ya kulanguluka amba kampe lupimpu kechi lwa konsheka ine. Kabiji twamba ne kwamba amba ba ntangi ba mubipwilo ne mu kafulumende baknkalwa kwitukwasha. Amba ba kankalwa kuleta mulinganya ne mutende. Mazhika kanwa, kulwila buntangi, kuyanijisha bainetu ne bana biji konse konse. Panyuma yakumona byonse abye javula tutaya lwitabilo ne kulanguluka amba kempe ne kulomba Lesa kutayatu kimye. Mambo a Lesa abena kwitubula amba twikale na luketekelo nangwa mukachi ka makatazho avula byonka bino. Inge twataya leketekelo ne lwitabilo tusa kuba byaubile mfumu Ahaze. Twayai tupashan'ganye Yosefwa mumambo a wama akwa Mateyo.

Twayai tutale pa mfumu Ahaze. Aye walubileko bya kwashishe Lesa bena Isalela mukiselebwa. Lesa wibapulwishile mumashinda avula sana. Ne lwitabilo lwa bena Isalela lwaimenejile pa ngovu ya Lesa yo asolwele kwi abo mukiselebwa. Mfumu Ahaze wafwainwe kuketekela mu ngovu ya Lesa amino aye waketekejile mu ngovu yanji mwine, ne mubukwashi bwa mamfumu angi. kyapeleleko bamujimwine ne kumukanjizha kutuka Lesa wanji. Byo a mwene amba lukatazho lwabaya aye watayile luketekelo kabiji wakaine ne kulomba bukwashi kwi Lesa wanji. Ngauzhi Esaya wa esekele kukwa mfumu na ngovu yanji yonse mino aye kechi wa alulukile ine. kyapeleleko ngauzhi Esaya wazingijile ne kupana kimwesho kwi mfumu ne bena Isalela amba Lesa uba ne bintu byo tukankalwa ateba Bantu. Wibambijile amba inge ba ketekela mwi Lesa, aye Lesa ukakonsha kwibafumya mumakatazho aji onse. Mino Ahaze wakaine kwitabila, kyapeleleko aye ne Bantu banji bebasendele mu buzha ku Babilonyi.

Mambo awama abena kwitubula pa muntu ungi. Ne uno muntu ke Yosefwa. Aye wajinga muntu wa bololoke. Yosefwa wajinga na lukatazho lukatampe. Malia watainwe na jimi saka akyangye kumusongola. Yosefwa wajinga na ngovu ne nsambu yakukana ne kumwipayisha Malia mwayijile mizhilo. Aye wasajilepo kumu kana mumushingi ne kupulusha mweo wanji. Yosefwa wamutemenwe Malia ne kumuketekela. Nangwa kyajinga kintu kyawama kuba mubu muntu bwanji, Yosefwa wa langulukile amba kuji kintu kyawama kyo akonsha kuba kyakilapo kuwama. Akino kyalengele Yosefwa kushupikwa mumilangwe. Panyuma yakumona lwtabilo lwa kwa Yosefwa, Lesa wamulumbwijile bintu byonse Patoka kukiloto. Kyakine Lesa witukwasha kusalapo kyawama nangwa mumakatazho avula. Bulunda buji nobe kifupa mambo kechi bubola ine. Lesa witukwasha kimye kyonse ne konse.

Lwitabilo lwa mfumu Ahaze lwapwile panyuma ya kumona kimwesho amba Lesa wakonsha kwibapulusha kumakatazho aji onso. Yosefwa waitabijile nangwa kechi wayukishetu bulongo kyamumwekejilenga ine. Panyuma ya kumulumbunwina bya mumwekejilenga, Yosefwa waimene ne kusender Malia kuzubo yanji mu masongola. Waitabijile amba bintu byo tukankalwa atweba Bantu Lesa ukonsha. Lesa wafikizhe mulaye ye a laile mwi ngauzhi Esaya amba Kristu ukekala muntu nobe

JESUIT CENTRE FOR THEOLOGICAL REFLECTION

"Promoting Faith and Justice"

P.O. Box 37774 10101 Lusaka, Zambia

E-mail: jctr@jesuits.org.zm Website: www.jctr.org.zm

atweba. Kristu wingijila pamo ne atweba mukukwasha Bantu bonse nekuleta mutende ne mulinganya mu bwikalo bwetu.

Esaya wa ambilenga pamambo a bufumu bwakwa Lesa abo bukekaloko myaka yonse kechi bumfumu bwapano panshi buubula kubanda ine. Kabiji Yesu wakumyishe ban'ganga, ne bafunjishi mambo abo bapembejilenga mupulushi uji na ngovu ne buntangi nobe mamfumu a pano panshi. Nobe byaubile mfumu Ahaze, ne abo bakaine kwitabila Manweli aye Lesa uji ne atweba mwi Yesu. Abo bamwene ne kumvwa lufunjisho lwanji, kabiji ne mingilo yanji yakuleta bufumu bwa mwiulu muji mutende, mulinganya, ne butemwe. Mutwe wa mambo a lelo wubena kwituvulula amba "kange tumvwe moyo ne, Lesa uji ne atweba!" Inge twiketekela atweba bene kwakubula kuketekela Lesa ine kechi twakonsha kuya palutwe ine.

Bantu baji na ngovu ne babula ngovu, bayanji neb a nonshi bakonsha byepi kwi abenya mumulinganya bunonshi bwa kyalo? Twakonsha byepi kwikala na buntangi ne busulu bileta buwame ku Bantu bonse? Ape papeleshatu. Byonka byo kyaji na mololoke Josefwa, ne atweba twafwainwa kumona ne kuswa amba Lesa uji ne atweba, amba Yesu Kristu wasemukile kwi Malia muzha wa kwa Lesa. Lesa wakonsha kuba biji byonse mambo ye mwine wa ngovu yonse. Bulume ne buwame bwa Lesa bibena kumwekana ne mukyalo kyetu kya Zambia! Yesu mupulushi wetu waiya kabiji ubena kwitubula amba "kange tumvwe moyo ne, mambo aye uji ne atweba!"

MEPUZHO A KULANGULUKAPO NE KUSHILANG'ANA MUBITENTE BYETU

- Kika kilengela atweba kutaya lwitabilo inge twatatawa mumakatazho mubisemi, mubitente, ne mukyalo kya Zambia?
- Mukimye kya makatazho mfumu Ahaze kechi waitabijile ne, mino Yosefwa waitabijile Lesa. Tutwajjikapo na lwitabilo mwi Lesa nangwa tuji mumakatazho anyi ine?
- Kintu ka kikatampe kyo nafunda mukupembela kwa 2007 kabiji kisa kukankwasha byepi mumwaka ubena kwiya wa 2008?

KISELA

Kwikale Bantu babiji. Umo Yosefwa mukwabo Malia. Panyuma yakuyuka amba Malia wanema pamuchima Yosefwa atendeke kwikala na milngwe yakumukana. Kwikale ne Malaika wakuya na kupempula Yosefwa mikiloto. Yosefwa etabile amba Lesa ukeba kifikizha mulaye ye alayile kupichila mwi ngauzhi Esaya. Akye kimuletele lusekelo lukatampe.

MALOMBELO A BONSE

- Nkambo tukwashai pakuba twikale ba lwitabilo ne luketekolo mu bimye bya meseko ne makatazho mumazubo etu, mubitente, ne mukyalo kyetu kya Zambia. Twalomba!
- Twalombelako ne bonse babena kuyanda mumashinda apusana pusana. Twalomba!
- Tulombe pakuba twimitambwile na michima ya lusekelo mubisemi byetu mu uno kiminshiminshi. Twalomba!